

A person in silhouette stands on the bow of a boat, looking out over a calm body of water at sunset. The sun is a bright orange circle on the horizon, with its reflection shimmering on the water's surface. The sky is a soft gradient of orange and blue.

En sang fra de varme lande

Rejsetanker om troen og folkekirken

NIELS HENRIK ARENDT

ALFA

En sang fra de varme lande

Rejsetanker om troen og folkekirken

Niels Henrik Arendt

Forlaget ALFA

København 2005

Niels Henrik Arendt
En sang fra de varme lande
Rejsetanker om troen og folkekirken

© Forfatteren og Forlaget ALFA, 2005

Bogen er sat med Caslon på Religionspædagogisk Center
og trykt hos Narayana Press

ISBN 87 91191 18 1

Omslag: Anne-Sophie Helger
Forsidefoto Niels Henrik Arendt, solopgang over Gangesfloden

Udgivet med støtte fra Kirkeligt Samfund og Haderslev Stiftsfond

Forlaget ALFA
Frederiksberg Allé 10
DK-1820 Frederiksberg C
tlf. 3324 9250 – fax 3325 0607
www.forlagetalfa.dk

<i>Kapitel 1</i>		
En sang fra de varme lande		7
<i>Kapitel 2</i>		
Udfordringen fra den ikke-kristne tro		17
<i>Kapitel 3</i>		
Dødens virkelighed og dens fortrængning i en lykkefikseret kultur	35	
<i>Kapitel 4</i>		
Tanker om bøn og åndelighed på et tag i Pushkar		47
<i>Kapitel 5</i>		
Et forbillede		65
<i>Kapitel 6</i>		
Afgudsdyrkelsen i den vestlige, “efterkristne” verden		81
<i>Kapitel 7</i>		
Hvad man tror, er en offentlig sag		97
Post Scriptum		117

Kapitel 1

En sang fra de varme lande

Vi rejste i januar 2005 et par uger på opdagelse i Indien. Jeg havde ikke været der før. I virkeligheden nåede vi kun at se en forsvindende lille del af dette enorme, modsætningsfyldte land.

Netop hjemkommet skulle jeg lave fem morgenrefleksioner til Danmarks Radio, og de kom naturligt til at tage udgangspunkt i indtrykkene fra rejsen. Det er disse refleksioner, udbygget og suppleret, der er indholdet i denne bog.

Men lad det være sagt med det samme: den handler ikke om Indien og ikke engang om vore få dages oplevelser. Den handler om os selv.

Midt i 80'erne arbejdede vi et par år for de protestantiske kirker i det vestafrikanske land Sierra Leone. En af vore nære venner dér var en amerikansk sygeplejerske, der havde arbejdet i Afrika i 40 år. Hun advarede mig på en af vort opholds første dage: "Når man har været her en uge, kan man skrive en bog på grundlag af den overvældende mængde af indtryk. Men den vil ikke handle om Sierra Leone. Når man har været her et halvt år, kan man skrive en kronik. Men når man har været her så længe som jeg, kan man knap skrive en halv side, for man er blevet klar over, hvor lidt man i grunden ved og forstår. De dér bøger og artikler om eksotiske steder, skrevet på de hurtige indtryk, handler mere om forfatteren end om stederne."

Hun har ret. Derfor handler denne bog om de kristne i Danmark og især om Den Danske Folkekirke, men spejlet i en række rejseoplevelser. Det er overvejelserne undervejs om "dem og os", der nu er blevet til disse sider om *os*.

Jeg kender alle de indvendinger, man kan rejse og sikkert også denne gang vil fremføre mod en sådan "sang fra de varme lande": at den romantiserer det fremmede, at den er usolidarisk med det hjemlige, at jeg skulle være blevet hjemme og passe mit arbejde osv.

Jeg har arbejdet i folkekirken i over 30 år. Jeg ved mig inderligt solidarisk med den på trods af alle dens iøjnefaldende svagheder. Det er just ud af denne solidaritet, at jeg næsten altid anfægtes, når jeg er ude at rejse vel vidende, at svagheder findes overalt, men at de ikke altid findes på den overflade, som den forbipasserende alene må nøjes med at iagttage, og at det derfor kan være sværere at få øje på dem ude end hjemme. (Det omvendte kan nu også være tilfældet: at man straks slår ned på en iøjnefaldende svaghed uden virkelig at forstå baggrunden for den).

Folkekirken store svaghed, som jeg ser det, er dens *forsagthed*. Den er privilegeret på så mange måder, ikke mindst ved at have utallige berøringsflader med

befolkningen. Men måske er det tillige dens achilleshæl. Det er risikabelt for den at udfordre folk med det kristne budskab. Forsigtigheden skyldes ikke en angst for at sætte den privilegerede stilling over styr (tror jeg i hvert fald ikke). Den skyldes et ønske om ikke at støde mennesker bort, men i stedet komme dem i møde. Men denne imødekommenhed, som godt kan begrundes kristeligt, betyder, at kirkens budskab af mange opfattes som ligegyldigt, udfordrende. Kirkens ønske om ikke at støde mennesker fra sig får paradoksalt nok disse mennesker til at vende ryggen til den.

Forsagtheden bliver til *rådvildhed*, når det drejer sig om mennesker af anden tro. Det danske samfund har en naturlig forventning om fredelig sameksistens imellem dets forskellige trossamfund. Folkekirkens forhold til de andre er nok præget af fredelighed, velvilje, men også af utilstrækkelig kontakt og manglende teologisk overvejelse. Der er en begyndende forståelse for, at kirken skal præsen-

tere og repræsentere kristendommen i forhold til mennesker af anden religion. Men med hvilken begrundelse og hvordan?

Kristendommens vigtighed og sandhed, ja hele grundindhold sættes på spil, når man prøver at svare på disse spørgsmål. Den foruroligelse undgår man, hvis forholdet til de mennesker af anden tro kun handler om velvilje og fredelig sameksistens. Men disse hinduer, muslimer, buddhister o.a. vil meget ofte få det indtryk, at forsigtigheden udspringer af mangel på overbevisning.

Vi er nødt til at komme ud af skabet, hvis vi virkelig skal udfordre ikke-kristne med det kristne budskab. Der må være en ånd af frimodighed, overbevisning og tiltro til budskabet, hvis vi ikke kun vil mødes med forbløffet undren.

Jeg er overbevist om, at der er en sammenhæng imellem folkekirkens svigtende evne til at udfordre sine egne medlemmer og dens usikkerhed i forhold til det ikke-kristne. Vidste vi med større sikkerhed, hvorfor, med hvad og hvordan vi skulle indlade os med de ikke-kristne, ville vi også tale med mindre uld i munden

til de døbte danskere. Og omvendt: kan vi ikke tale enkelt til en kristen om, hvad Jesus betyder, hvordan skulle vi så kunne gøre det til en hindu!

En rejse til et land, hvor det ikke er muligt at leve i fredelig afsondrethed, kan åbne ens øjne for, hvorledes udfordringen fra andre religioner og fra den overbærende ligegladhed kan mødes på en mere frugtbar, mere slagkraftig måde, selvom det vil kræve mere af os

Ved besøget i Indien, i Armenien og andre steder i de senere år har jeg kunnet iagttage, hvor meget større rolle religion spiller i det daglige liv og i det offentlige liv end i Danmark. Det kan andre utvivlsomt nikke genkendende til.

Der tales godt nok i de seneste år mere om det kristne Danmark; der er fremstået en art politisk teologi, hvor henvisningen til Danmarks kristelighed skal tjene bestemte politiske formål, men det ændrer ikke ved, at kristendommen i vidt omfang er rykket fra det fælles til det private rum. Ja, himlen være lovet, er der ikke så få, der siger, for spørgsmålet om tro er privat. Nogle vil fremføre, at det er

en del af den gode protestantiske arv, at det åndelige og det verdslige ikke blandes sammen. "I Danmark holder vi politik og religion adskilt," sagde statsministeren i sin nytårstale for et par år siden. Men det er nu en noget forkortet udgave af arven.

Det, man kan spørge om, er, om det offentlige rum er så religionsfrit, som vi gerne vil tro, fordi vi betegner det som verdsligt. Eller om kristendommens forvisning til det private område i virkeligheden er udtryk for, at en anden religion har taget pladsen og stille og roligt er ved at fortrænge kristendommen under foregivende af at være alt muligt andet; økonomi, markedsorienteret politik e.l.

Man ser en tilsvarende udvikling i andre vesteuropæiske lande. Forklaringen kunne være, at vi deler denne "borgerlige religion" med dem.

Ikke så sjældent føres den opfattelse frem, at en sund verdslighed, når det drejer sig om hverdagens kampe, er sikret ved, at kirken er der med sin forkyndelse af, at mennesket ikke kan eller skal frelses gennem det, som det gør. Men måske

bedrager vi os selv, måske har vi i virkeligheden to religioner, en der må friste en tålt tilværelse i det private rum, hvis den blot ikke gør for meget væsen af sig, og en anden for det fælles rum. Og den sidste får lov at sætte dagsordenen, både for fællesskabet og for den enkelte.

Dette anfægter mig også til daglig, men bliver særlig synligt, når jeg for en kort tid opholder mig andre steder i verden: at kirken hos os ikke vover at forkynde det hele kristne budskab af angst for at komme i karambolage med civilreligionen og dermed blive endnu mere marginaliseret.

Der er i folkekirken enighed om, at vi ikke skal lefle for folk. Budskabets troværdighed står og falder med, at det præsenteres som noget, der kan stå alene, også op imod hvad folk forlanger og forventer. Men samtidig skal det jo nå frem til folk. Og hvordan kan det lykkes uden at gå på kompromis?

Og så det selvfølgelig: samtidig med at kristendommen udfordrer samfundet, er vi alle tillige en del af det, indfanget af det. Den erkendelse hører selvfølgelig

med. Der kommer ikke et møde med mennesker i stand ved, at man blot stiller sig frelst på sidelinjen. Kritik må altid også være selvkritik. Men at løse det personlige dilemma ved at give efter for den bekvemme forvisning af kristendommens fordring til det private rum, det er for behændigt.

Vi er blevet meget opmærksomme på, at der skal udøves kulturkritik, når det drejer sig om fremmede religioners kulturdannelser. Tidligere tiders urimelige tolerance over for kulturelt begrundede inhumane traditioner, selv når de grænsede til brutalitet, er afløst af en forståelse af, at kulturer og traditioner ikke er hævet over kritik, heller ikke når de har et religiøst fundament. Men vi har vanskeligt ved at se, at der kunne være behov for en civilisations- eller kulturkritik rettet mod os selv, og det lige netop med udgangspunkt i kristendommen. Bombastisk fremføres det, at vores kultur næsten per definition er kristen. Men der

kan også drives afguder i og med “en kristen kultur”. Og det kan der så meget mere, når kristendommen ikke længere levnes plads i det fælles terræn.

Kristendommen har med alting at gøre. Et kristent menneske må være et menneske af ånd. Og mod.